

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 9. ANULU XV.

Sabiu, in 29 Ianuaru (10 Febr.) 1867.

Provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirula, pentru
a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a
treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Telegrafulu ese de doue ori pe septe-
mana: joi'a si Duminea. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
foiei pe afara la c. r. poste. — cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

29

La petitiune.

Sabiu in 27 Ianuaru.

In mai multu nri ai „Tel. Rom.“ s'a desfasuratu din destulu treb'a petitiunei, acum ca prin o atingere magica, devenita si „memorialu“. Ea petitiunea, acum dupa ce amu scrisu atã'a despre dens'a, nu aru mai avé lipsa a ne reintorce la ea; cea-ce ne face in sa sa mai revenimu la acestu objectu, este perseveranti'a cea cinica a adoratoriloru acelu „memorialu“ intru a pune totu in miscare spre a legitimá inca si forma dupa care s'au facutu. Cuventulu cu carele voru a face o atare legitimatiune este denegarea conferintiei dela Alb'a Iuli'a, asupra carei conferintie in nr. 5 alu „Gaz. Trans.“ se arunca o a treia „marturia“. Inaintea Caiatei inca cetimu ca se aducea felu de felu de „marturii“, ca sa marturisesca vre un'a de asiã, incãtu sa fia o cauza de a aduce sentintia de mörte. Asiã si acum. Numai necasulu e, ca pre-lãnga tôte incercãrile de a marturisi ce-va defavorabilu, lucrulu ese altfelu si tôte marturisescu de memorialu, si ca Metropolitulu gr. or. a fostu contielesu cu memorialulu si chiaru si cu ducerea lui la Majestate; ba unu corespundinte din Blasiu alu Gazetei Dr. B. ne presentéza in nr. 5 alu Gazetei si unu protocolu alu conferintiei. S'e intielege, ca pentru a scöte la lumina aceea ce voiescu coresp. apoi trebuie lucrulu ilustratu si cu scornituri. Cine scie in sa alege adevèrulu din mestecatur'a tendentiosa, de securu ajunge la rezultatulu contrariu, de care si dlu Dr. B. lu dorescu cu publicarea protocolulu seu.

„Dela seriosu pâna la ridiculu se dice ca nu e decâtu unu pasu“. Coresp. Dr. B. cá sa dea si mai mare pondu lucrului insira cum am disu o gramada de scornituri, petrecute, dupa cum dice densulu, in conferintia, insirandu tôte câte au pututu iscodi cu fantasi'a cea minunata a densului, cu carea a mai debutatu si cu alta ocaziune in Gazeta din a. tr. Ce e in sa si mai curiosu, e, ca densulu dela cele din nrulu 1 alu Telegrafulu, unde i se aretu simplu, ca era multiamitu cu decurgerea lucruriloru atãtu din conferintia, cátu si mai nainte cu votulu romãniloru dela Clusiu, iea ans'a, ce nu i s'a datu, — schimosindu si ceea ce e tiparitu in Tel. Rom. negru pre albu, — de a-si aduce inainte tôte meritele pe câmpulu politicu, de candu a inceputu densulu „activitatea sea politica“, imbracandu-se totu odata in vestmentulu modestiei si dicendu ca densulu „este omu ne insemnatu“: prin urmare póte vorbi ce-i place si cum i vine la socotela. N'avemu nimic'a in contr'a cestoru din urma. Scimu si noi ca asiã este; mai era lipsa sa recunósca in publicu si impregiurarea, ca densulu nici pentru conferintie nu e inca destoinicu.

Pentru ce dicemu noi acést'a? Sa nu respondemu noi, ci sa lasãmu sa vorbésca cuvintele dlui Baritiu in asta privintia, cari pentru casuri de aceste suntu fórtè instructive. Eata ce scriea mentionatulu domnu in nr. 77 alu Gaz. Tr. din 1865:

„Se póte ca romãni in trebile loru private voru fi mai tacuti, pe terenulu politicu in sa s'au purtatu si mai de curendu tocm'a in intielesulu

„opusu. Déca la unguri séu la sasi aru fi publicatu cine-va d. e. o scrisore privata, ca cea a Metropolitulu Sinuliu (séu ca protocolulu conferintieloru mai adaugemu noi), credu ca publicatorulu mai multu nu aru calcã in conferintie private. Si ce se intempla...? Romãni nici odata nu afla nimic'a din conclusele sasesci, din contra sasii... tocm'a si care in ce intielesu au vorbitu.

„Nu Domniloru! Romãni transilvani nu sciupadi in politica nici unu secretu, ci ei mai au sa invetie in acést'a privintia fórtè multu dela boierii unguri, dela boierii moldo-romani si mai vertosu dela patricii sasiloru.“

Precum vedemu dara insusi faptuitorii memoratei intreprinderi surpa mereu pedestalulu, a carui moralitate se combate cu insusi cuvintele loru.

Unu altu spriginu este denegarea comitetulu permanentu si denegarea continuitãtii congresseloru nationali. Aici iera nu mai lasa contradicerea nimic'a de doritu. In nr. 1 alu Gazetei comitetulu si congresele se aduce pâna la asurditate. In nr. 5 alu Gazetei unu coresp. atrage atentiunea dlui Baritiu sa cetésca mai bine protocolulu dela 1861 p. 12 ca acolo se afla ca „barbatii permanenti“ suntu dati lãnga Archierei numai „pãna candu natiunea romãna si va castigã dreptulu seu de natiune politica“. *) Si apoi de aci deduce: va se dica asiã dara „anticipative“ este comitetulu delaturatu. In „Concordia“ nr. 5 si Gazet'a nr. 7 voru ómenii iera congressu. Intrebãmu acum, ca déca natiunea si-a castigatu totu ce-i trebuie, la ce a procesu cu capulu ruptu cu suplici pre la Vien'a si ce inielesu aru mai avé congressulu, si déca celu dela 1861 si 1863 au fostu numai toleratu, la ce acum altulu de nou iera in forma acést'a tolerata, acum candu stamu sa plesnimu de multele drepturi? Ori ca s'a cerutu in petitiune unulu „netoleratu“?

In fine de ce te temi nu te trece. Suplic'a era gal'a sa sosésca inaintea deputatulu acasa, asiã incãtu in 17 Ianuaru c. n. a si fostu luata la pertractore in siedinti'a in. Guvernu. Gazet'a prin unu corespundinte alu ei se grabesce a-si linisci publiculu cu aceea, ca suplic'a au catranitu pre unii (cine voru fi acei'a) cu doue dile mai inainte, va se dica pâna nu au vedint'o. Dupa ce au venit in sa in siedintia nu s'a mai catranita nimenea, cáci coresp. tace apoi in privintia acést'a. Ne mangãie in sa cu aceea, ca a fostu spriginata de unu consiliariu de romãnu, carele si-a facutu de a sea in tóta forma.

In interesulu adevèrulu trebuie in sa sa negãmu afirmatiunea acést'a din urma, pentrucu noi scimu ca numai petitulu fu spriginutu iara forma condãmnãta, si acést'a o a facutu acelu laudatu domnu consiliariu de siguru, pentrucu acelu petitu era depusu in o forma mai buna, mai chiara si redimata pre legi si acte politice natiunale de mai inainte, in votulu romãniloru dela diet'a din

*) Cu aceasta ocaziune face corespundintele atentu pre dlu Baritiu, ca gresiescu deaca presupune ca in tómn'a trecutã au existatu unu comitetu in Blasiu, cá candu dlu Baritiu au sositu acum din Americ'a si nu a sciutu ce s'a intemplatu prin Blasiu.

1865 pre carele insusi l'a fostu subscrisu; ceea ce asiã dara atã'a insemnéza, ca nu a spriginutu suplic'a si in privintia forme.

Sciiti ce Dloru! Aru fi tempulu ca déca nu alta sa stãmu sa meditãmu asupr'a viitorulu si de aceea a-ti face bine sa ve siliti a nu spriginu pasii gresiti prin alte inconveniente, sa fiti pre unu momentu conscientiosu, sa cautati pre cararea-ve inapoi, sa vedeli cum a-ti mersu! Aduceti-ve aminte ca a-ti stropitu cu tina capii alesi in congrese de natiune; a-ti disu sa se dea in laturi; apoi le-ati cerutu sa ve adune congressu, atunci candu vedeati ca nu se póte; a-ti decisu resistintia passiva; in fine candu erati in passivitatea cea mai buna ve trediti activi si cá acei ce „nu iubiti intunereculu“, inca pre sub ascunsu, si acum in urm'a urmeloru dupa ce faceti si congressu si comitetu absurde acum'a ve trediti iera pentru unu congressu!

Unu poetu germanu ne spune, ca unu invaticelulu in magia (vrajitoria) a vediatu pre maestrulu seu cum provóca felu de felu de lucruri. Intr'o di candu nu era maestrulu a casa, cercã si invatiacelulu sa provóce puterea ne vediatu a magiei, sa aduca ap'a de lipsa in casa. Elu sciù sa o provóce, dara nu sciù si cum sa o reguleze si se faca sa incete puterea pusa odata in miscarea, dela lucrarea sea candu nu mai era lipsa de ea, si asiã ap'a umplu casa, incãtu era tôte inundate, inecate si supuse stricaciunei.

Unu cuventu pentru cei dela tierra

Déca este dreptu ca intre arme tacu musele, apoi, dupa informatiunile din mai multe párti, nu este dreptu, ca intre sgomotele politice tacu séu mai bine incéta miseritiãile. Déca nu le audimu apoi de siguru ca vocea loru nu e destulu de puternica sa strabata pâna la urechile unui publicu mai mare, séu ca publiculu acést'a mare in preocupatiunea sea, le trece cu audiulu.

Aru fi fórtè de lipsa, cá acei ce petrecu la tierra, baremu in asta privintia sa nu arete indiferentismu si sa caute dupa relele ce se intempla, cá déca pre alta cale nu suntu de a se vindecã sa le arete celu putinu publicitãtii, cáci ori si cum acést'a inca ajuta si déca nu alta, arata altor'a unele rele, pre cari in asemenea impregiurãri, le potu incungiuã. Se intielege de sine, ca in atari lucruri de o natura asiã de delicata se recere o strictissima sinceritate si spiritulu energicu, adeca in asemenea lucruri sa nu urmedie cine-va nici cu superficialitate, nici din isbanda asupr'a cutãrei si cutãrei persóne si fãra de aceea sa póta fi respundiatoriu de adevèrulu pre carele vrea sa-lu emita in publicu.

Audimu, in sa numai audimu, ca in multe comune d. e. dreptulu de crãsmaritu, atãtu alu comuneloru cátu si altoru societãti séu corporatiuni se nimicescu, aruncandu-se dea valm'a cu celu alu proprietariloru celoru mari, déca suntu de acei'a, séu in altu modu. Acum déca cine-va patimindu de acestu reu, dar nedesfasurandu lucrulu cá sa fia chiaru cum sta si cum au fostu, cine sa póta dá baremu unu sfat in asta privintia? Si mai putinu póte ajutã cine-va candu nimenea nu vrea

sa stea banu, deca in un'a seu alta parte au fostu a siá si nu altmintrea vatematu vre-unu atare dreptu si nime-nea nu sta bunu despre adeverulu nimiceirei cutarui seu cutarui dreptu. Neci judecatoriulu nu va putea procede spre ajutorarea unoru asemeni ómeni seu corporatiuni si atunci mai ca i vine omului a dice, ca nici justiti'a nu mai póte fi trasa la dare de séma, chiaru pentru nelegiuri comisse, dara ne aretate cu energia si la tempu nimenui.

In multe locuri, aflámu din spuse, ca acei ce perdu drepturi le perdu din nesciinti'a lor, facendu inoieci nerumegate, a caroru urmári numai dupa ce le simtu mai tardiu, vedu ca trebuieau incungiate, ceea ce se intielege, ca fiindu odata fácute, apoi nu se mai pota desface. In atari casuri se arunca apoi bietii ómeni in procese indelungate, cari suntu in cele mai multe casuri nu in favórea pártiloru certante, ci póte in favórea unui alu treilea.

Nu vremu sa desmantámu prin acést'a pre nimenea de a-si cautá drepturile sele, dara vremu mai vertosu a atrage atentiunea multor'a, asupr'a impregiurárei, ca mai bine sa grijésca nescine cu tóta scumpetatea de drepturile sele, pána acelea suntu intregi si nevetamate, decátu vatemandu-se odata, cu mare necasu si cu multe cheltuiete sa umble dupa restatorirea lor.

Caus'a principala, in sa, de se intempla asemenea lucruri este pré putinele puteri intieliginte, ce le avemu inca pre la tíera si de aceea, numai cu durere trebuie sa observámu si acum, dupa atátea esperiintie triste, de interesulu celu putínu de luminarea poporului, prin scóle, si iérasu numai cu durere trebuie sa constatámu, interesulu celu putínu ce-lu vedemu in multe párti inca, pentru inlesnirea mijlóceloru de a avé ómeni (preoti, invetiatori si notari) harnici in poporu, cari sa fia in totu tempulu cu sfatulu lor la indelete sa se impedece relele in simburele lor.

Óre tóte generatiunile sa tréca numai prin esperiintie cele mai triste fára de a trage vre-unu folosu, vre-o invetiatura? Cugetámu ca aru fi tempulu cá odata sa cunoáscemu cu totii, ca spre a incungiatá atátea neplaceri câte ne pota obveni, trebuie sa conlucre fia-care dupa puterea sea, cáci altmintrea vomu face ca ael'a, carele sosindu la unu paríu, preste care avea sa tréca, asteptá sa mai scadia ap'a, dara asteptá elu ap'a in locu sa mai scada numai mai crescea, incátu pre urma ia fostu cu neputintia trecerea si meigorea mai de parte in calatori'a sea.

De sub Predélu 25 Ian. 1867.

Onorate Domnule Redactoru! Viu a ve insemná ce-va de aici, de unde de une dile cu alta ocaziune v'amu mai scrisu unele idei. Eu scriesemu atunci cu atát'a simtiu cátu póte avea unu románu cu inima curata: ca románii dupa ide'a mea nu au alt'a mai de lipsa decátu dragoste si intielegere si n'au a se ferí de nimic'a mai multu cá de impárechieri, fiindca acestea cuprindu materia cu care ne inveninéza dusmanii, cá sa ne nimicimu noi pre noi insine.— Eu v'amu scrisu aceste sentiente de aici dintr'unu locu cu aeru curatu si asiá cu inima curata, nu cá din alte locuri pre unde aerulu se infunda de feliu de feliu de tieseturi intrigátore. —

Me miru in sa cum „Gaz Trans.“ care se aeriséza pre aici, de cuprinde si in anulu acést'a impunseturi de eatagene, cá corespndinti'a din Prag'a si cá cele din nrulu 5. Acestea le-au tipáritu o gazeta romána (!), cá sa vedemu, cum ómenii ei lucra si in afara si se silescu sa surpe tóta demnitatea nationala in interesulu unei ambitiuni fára de nici unu capatáiu. Cari le voru fi cetitu aceste calumnii aruncate asupr'a romániloru credemu, ca s'au adeptu (!) destulu dintr'ensele. Totu asemenea si cei ce voru fi cetitu gazet'a germ. „Kronst. Zeitung“ in care s'a tradusu din pomenit'a gazeta cele denuntiári ordinare, se voru fi surprinsu de manier'a unoru ómeni, de a infalésia caus'a romána. Cu tóte ca pre noi acele foi straine, cari dau bucuriei lor, de manifestatiunea celor doi barbati de deunadile, unu coloritu sinceru ne intristéza, din cauza ca amu avutu ocaziune sa vedemu, ca de multe ori totu acele ne combatea de daco-romanisti, atunci candu eramu convinsi cu totii, ca lucrámu pentru binele nationalu, candu umblámu cu totii pre unu terenu legalu.

Pentru tóte aceste ce se scriu acum in tóte párti cu atát'a nerusinare si fára de a considerá objectiunile ce li se face de „Tel. Rom.“ fia-mi permis in an. 1867 a citá insusi cuvintele Dlui Baritiu in nrulu 77 alu „Gazetei Trans.“ din 1865 la pag'n'a 310 carele intre altele scrie si acestea:

„Se póte ca románii in trebile lor private voru fi mai tácuti, pre terenulu politicu in sa s'au purtatu si mai de curendu tocmái intru intielesulu opusu. Déca la unguri seu la sasi aru fi publicatu cine-va d. e. o scrisóre privata cá cea a Melropolitului Siulutiu. Credu ca publicatorulu mai multu n'aru calcá in conferintie private. Si

ce se intempla. . . ? Románii nici odata nu afla nimicu din conclusele sasesci din contra sasii tocmai si care in ce intielesu a vorbitu. Se aflá adeca cáti-va románi cari cu naivitatea loru spunea ori si ce in gur'a mare pre promenada si la cafenea, si de ce nu? pentruca vedi dia, conferintie de natur'a legislativa nu avea Amtsgeheimniss . . . — Acestea fusese un'a din causele principale, pentru care unii cu an. 1863 mai tárdiu au si parasitu conferintie detotu. Nu, domniloru, románii transilvani nu sciu pázi in politica nici unu secretu, ci ei mai au sa invetie in acést'a privintia fórté multu dela boierii unguri dela boierii moldovo-románi si mai vertosu dela patri-cii sasiloru.“

Ce bine eru fi candu románii aru luá atátu din calumniile Gazetei, cátu si din cceste cuvinte citate ale Dlui Baritiu, invetiatura sa véda cu cine tinu conferintie private.

Dlu Baritiu a mai datu aspre lectiuni si acelorlu ce scriu personalitati si déca vomu vedé ca face trebuintia le vomu citá si pre acele.

Eveneminte politice.

S a b i i u 28 Ianuarium

Ceea-ce ocupa loculu celu dintáiu in politic'a interna e demissionarea ministrului de stata B e l c r e d i, publicata in W. Z. de eri(v. tel. Hr. Ztg.) carea fu si primita. (Ministrulu fu decoratu cu ocaziunea demissionárei, cu crucea cea mare a ordinului s. Stefanu.) In loculu dlui de B e l c r e d i, carele erá de odata si conducatoru alu ministeriului de politie si presiedine alu consiliului de ministri fu denumitu de Maj. Sea ministrulu de B e u s t. Acést'a remane deocamdata in pusetiunea sea de ministra de esterne pre lánge care va mai duce pána la alte dispusetiuni p. in. presidiulu in cons. ministriloru si afacerile ministeriului de politie si de stata.— O patenta imperatésca dela 7 Fauru ordina adunarea dietelor pe 11 Fauru.

Dupa unu altu telegramu din Pest'a se spune alaltaeri de unu mesagió, prin care convocandu-se dietele transilvané se spune totu odata ca complanarea cu Ungari'a e fapta implinita. Despre senatulu imp. extraordinariu se dice ca e delaturatu, si ca se va convocá celu ordinariu pre bacea patentei din Fauru. Acéstui senatu imperialu i se voru propune legi liberale spre desbateré, intre care voru fi legile pentru responsabilitatea ministeriala si delaturarea § 13.

FOISIÓRA.

Kükülö.

Comitatulu si orasiulu Cetatea de Balta dintre Tarnávi vine in documentele cele mai be tráne sub numirea Keokeoleo, Kewkewlew, Kikelö, Kukeleo, Kükülö, etc. numai románii au remasu credinciosi numirei „Cetatea de Balta.“ Déca caletoriulu trece prin orasiulu Cetatea de Balta, si vede castelulu celu imposantu pre unu deluceanu in rip'a stánge a Tarnavei mici, mai antáiu i se obtrude intrebarea de unde vine, ca fiindu cetadel'a ast'a pre délu, totusi se numescó Cetatea de Balta? si cine a edificatu acea cetate? Eu care amu traitu acolo vr'o cáti-va ani — amu cercetat si amu aflatu numai atát'a, ce sciu si din istoria, ca in acea cetate a locuitu si Stefanu celu mare ce o castigase in pacea incheiata cu regele Mathi'a, si fetiorulu acélui'a Petru Raresiu, si ca in archivulu acélui castelu se afla documente dela acei domnitori dara cu tóta trud'a nu putuu resbí in acelu archivu incuiatu intr'un'a din cele patru bastile.

Nepotii lui Stefanu celu mare, Iliasiu si Sefanic'a cari incursera mai de multe ori in Ardealu, casura victima perfidiei turcesci, si in ei se stinsera viti'a

lui Dragosiu, — si cu acést'a ea perdu si domniulu preste Cetatea de Balta. Acést'a trecú la fiscu, si in castelu locuira mai multi principi ardeleni, dintre cari Rakotzi i dedú form'a esterna de astadi. Mari'a Teresi'a doná Cetatea de Balta dinpreuna cu alte multe domenuri Cancelariului seu contelui Bethlen, si famili'a acéstui'a posedé pána astadi acestu Castelu. —

Din acestea se vede ca castelulu de astadi de pre dealu e vechiu, si nu se scia cine a pusu prim'a pétra fundamentala la edificarea lui, si totusi pre dealu fiindu se chiama Cetatea de Balta.

Déca caletoriulu dela acestu castelu se cobóra pre Tarnava in josu si ajunge din josu de orasiu, unde da Valea Blasielului in Tarnava, acolo in unghiulu acestei impreunári de ape, intr'o mocirla prin care d'abiá póte omulu strabate, ajunge la nisce radicatori acoperite cu iérba si maracini, sub care se afla ruine de ziduri, ce ne infalésieza unu castelu regulatu.— Si ast'a a fostu Cetatea de Balta cea adeverata si primitiva, a cárei etate, judecandu de pre urmele ruineloru, trebuie sa tréca preste mileniulu nostru.— Prin urmare, déca aceste ruine nu suntu tocmái dela Romani, apoi de buna séma dela unu domnitoriu seu celu putínu proprietariu románu, inca din naintea venirei ungariloru in Ar-

dealu.— Ori cum va fi, mai cerce si altii, — noi sa vedemu de unde vine si numele Kükülö.—

Acestu cuventu are mare asemenare, cu cuventulu romanescu, Cucuiu, care insemnéza o radicatora. Acestu cuventu vine si intre numele proprii la gentele romane, asiá: genevulu celu vestitu monte-Cuculi, — intre moldoveni, mi se pare unu deputatu — C u c u l i, — si in orasiulu Cetatea de Balta, o familia vechia romána cea mai de frunte acolo, inea se chiama C u c u i u, recte Cuculiu. — Óre nu vine Kükülö dela acestu C u c u i u?

P.—

Impartásiri dintr'unu manuscriptu, ce tractéza despre Dreptulu Canonicu alu Bisericei greco-resaritene ortodoxe ecumenice.

(Urmare.)

S i n o d u l u e c u m e n i c u V.

Alu cincilea Sinodu ecumenicu au fostu in an. 553 in tempulu Imperatului Iustinianu la Constantinopole cu 165 Archierei. De-si Vigiliu Pap'a alu Romei s'au intemplatu la Constantinopole pre tempulu acéstui Sinodu, totusi n'au luat parte la elu nici in persóna-i, nici prin locotitori; in sa lucrarea Sinodului o au primitu, ce prin subscrierea

List'a ministeriului ungurescu face multu svontu, dară pâna in momentu se da numai cu socotela ca cine voru fi persoanele, cari sa compuna ministeriulu. Andrassy este acelu desemnatu de tôte scriile, cá presedinte alu ministeriului. Interesanta e scireaa ca Deák e chiamatu la Vien'a.

Cetimu in „Concordia“:

In nr. tr. amintiramu cumca dd. Dr. Hodosiu și V. Babesiu esmisi; din partea insotirei dep. rom. pentru a se pune in contielegere cu dep. serbi și finira misiunea și ca rezultatulu este unu proiectu de lege care se va luá la desbatere atátu insotirea deput. români cátu și la serbi. In nrulu de astadi avemu onóre a presentá on. publicu acelu proiectu de lege in urmatórele:

Proiectu de lege.

pentru regularea și asigurarea naționalităților și a limbilor in Ungari'a.

§ 1. Dispusetiune fundamentala. In Ungari'a, urmatórele popóre istorice ale țierei, precum: magiarii români, serbii, slovacii, nemții și ruginii, se recunosc prin lege fundamentala de națiuni regnicolare, egalú indreptatite cá naționalitate politica și limb'a asemenea indreptatita.

Astfelu stindardulu naționalu, colorile naționale și portulu naționalu cá espressione esterióra naționalității, inca suntu de asemenea indreptatite pentru fia-care națiune a țierei.

§ 2. Principiuri fundamentali. Pentru determinarea, regularea și reprezentarea in sfera publica, a naționalităților și limbilor singulari se staveresce de principiu: pluralitatea numerica a sufletelor; și arondarea comitatelor și districtelor, precum și cea a cercurilor de alegere și de administratiune se ordina a se face astforma, încátu acele se constee déca nu curatu, dar in mare séu in cea mai mare parte din un'a și aceeasi naționalitate a țierei.

Realizarea practica a arondării se va regulá prin o lege speciala. Pentru elaborarea unui astfelu de proiectu de lege, pe bas'a de eruirii indetultitóre se va esmite o comisiune regnicolare constatátóre din tôte naționalitățile țierei in asemenea proportiune.

§ 3. Aplicare generale in josu. In comunele orasieneseci și sateseci, precum și in (cercuri *), comitate și respective districte, națiu-

*) Ambe volurile serbeseci suntu pentru lasarea afara a „cercuri“, de óre-ce limb'a oficiósa a acestor'a aru fi cea a comitatului.

nalitatea maiorității respectivei poporațiuni, încátu acésta maioritate este déjà — séu prin arondarea ordenata aru deveni — absoluta, altmintrea cea relativa, este: **n a t i u n a l i t a t e p u b l i c a** in tinutulu respectivu, și limb'a aceleia-si maiorități este **l i m b a o f i c i ó s a** atátu a reprezentantiei politice séu politico-administrative, cátu și a tôte diregatoriile publice de acolo — presupunendu ca acea maioritate se tine de un'a óre care-va dintre cele siése națiuni ale țierei. Déca acestu casu nu este, atunci membrii politicamente indreptatiti ai unui astfelu de locu (tinutu **), cu luare in consideratiune a elementulu ce acolo séu in celu mai deaprópe tinutu predomnesce, au dreptu a-si determina un'a dintre cele siése naționalități ale țierei, de naționalitate publica, și limb'a acesteia de limb'a oficiósa.

Particularii acelor minorități, cari se tinu de alta națiune regnicolara, au dreptulu nemarginitu a se folosi de limb'a lorú naționala atátu in adunările reprezentantilor, cátu și in trebile lorú proprie la oficiurile și judetiele publice, și resolvirile oficióse au a urmă in aceea-si limb'a, déca acésta e limb'a populara și exercitatata acolo, altmintre resolvirile se facu in limb'a oficiósa.

§ 4. ***). Aplicare in susu. Fia-care națiune regnicolara, care in consiliulu corónei nu e reprezentata déjà prin unu ministru cu portfoliu, pentru sustinerea intereselor propriamente naționali va fi reprezentata acolo prin unu membru luatú din sinulu ei.

Mai incolo: fia-care națiune are se fia in destulu reprezentata in cas'a de susu a dietei țierei, precum și la regimulu de țiera și la tôte dicasteriele și tribunalele centrali ale țierei; in specie in fruntea comitatelor și respective districtelor, unde face maioritate.

Acesti membri ai unei fia-care națiuni au caracterulu de in-sa-si propri'a naționalitate; in specie membri de o națiune regnicolare in sine reprezenta in corpulu legislativu propri'a naționalitate, eara cu membri celorlalte națiuni impreuna, reprezenta țier'a.

Limb'a acelei națiuni regnicolare care forméza

**) Déca „cercuri“ s'aru lasá afara, atunci și acestu cuventu este superfluu.

***). Hodosiu vrea cá acestu §. sa se incépa astfelu: „Fia-care națiune va avé unu capu naționalu denumitu de majestate care cá atare e membru de jure alu casei de susu, și e capu perpetuu alu unui comitatu naționalu. Asemene etc.“

majoritate in țiera, e limb'a oficiósa in aceste corporatiuni. In despartimintele singulari și in senate in-sa, și in specie la tôte trebile concepute in alta limb'a, pertraptarea se póte, ear resolvierea trebie a se face in aceea-si limb'a. Ear reprezentantii naționilor in minoritate, au dreptulu in dieta a se folosi de limb'a propria naționala; și in acésta limb'a se suscepú in diurnalu vorbirile lorú. †)

§ 5. Aplicare speciale in josu. Legile țierei, apoi ordenatiunile, emisele și transcrierile guvernului, și ale autorităților centrali de ori și ce specie, trebie a se comunicá și respective a se publicá pentru tôte națiunile de țiera și in specie cu municipiurile pe lângá testulu originalu și in limb'a propria naționala respective in limb'a oficiósa a acelor'a in testu de asemenea autentice.

Déca intre aceste dóua teste s'aru escá dubietate, decide testulu primaru.

§ 6. Aplicare speciala in susu și in coordinare. Reprezentantiele, magistraturile și capii comitatelor și respective districtelorú, precum și comunele orasieneseci și sateseci dimpreuna cu antistiele lorú apoi judecatoriile orasieneseci, de comitatu séu districtu și de cercu, precum tôte oficiurile inferioare de administratiune, corespundu in susu cu autoritățile superioare in limb'a lorú propria oficiósa, și (cu esceptiunea casurilor din § 5) primescu resolvirile. impunerele séu ori ce alte comunicări numai in acésta limb'a.

Totu asiá in limb'a propria oficiósa, corespundu intre sine autoritățile de aceea-si categoria séu coordinate, déca au aceea-si limb'a of., eara déca nu, atunci pe lângá testulu originalu alu limb'e proprie, se folosesce limb'a oficiósa a autorităților centrali de țiera. ††)

§ 7. Limb'a oficiurilor in causele părtilorú. Causele litigióse, și preste totu tôte trebile privatilorú, au de a cerge in limb'a părtilorú. Déca in-sa părțile aru fi de dóue deosebite naționalități regnicolare, atunci in limb'a actorelui †††), dar partea cealalta are dreptu, încátu limb'a ei aru fi usitata in acelu cercu, a se folosi de ea intru aপরarea propria și in tôte remediurile

†) Manoilovicu nu vre dreptulu liberu de limb'a in dieta.

††) Manoilovicu e in contr'a usului de dóue limbe chiaru și in acestu casu.

†††) Miletici vrea limb'a intului asemenea cá in causele criminali.

sea propria au doveditu. Acestu Sinodu au condemnatu scrierile eretice ale lui Diodoru alu Tarsupolei, ale lui Teodoru alu Mopsuestiei, și invatieturile lui Origenu despre predestinatiune. Sinodulu acésta n'au asediatu nici unu canonu, ci au adusu numai o otárire sinodale, prin care osandesce acele invatieturi anticrestine impreuna cu dascalii lorú.

Sinodulu ecumenicu VI.

Alu siéselea Sinodu ecumenicu s'au celebratu la Constantinopole in Trul'a palatulu imperatescu la anulu 691 pe tempulu Imperatului Constantinu Pogonatu cu 227 Archierej, intre cari au fostu și locotiitorii Papei Agatonu alu Romei. Acestu Sinodu s'au adunatu pentru asiediare de canóne trebuincióse, ce privescu spre indreptarea și bun'a stare a afacerilorú administrative bisericeseci, de aceea Parinti acestui Sinodu numai decátu in Canonulu I au intáritu credinti'a cea tradiționala dela Apostoli și Sinódele ecumenice de mai inainte; in alu doilea Canonu espunu ei deosebitu atátu Canónele apostoleseci, și Canónele Sinódelorú ecumenice și locale, care s'a tinutu inainte de acestu Sinodu ecumenicu, cátu și scrierile acelorú Parinti, cari in ortodoxia au stralucitu, adaogendu pedépsa pentru toti, cari aru cutezá sa schimonoséscu, séu sa restórne adeveturile, ce se cuprindu acolo; mai de parte se opresce preotilorú a dóua casatoria, și a tinea

persóne cu prepusu in casa, și li se indatorescu sa se casatoréscu inainte de preotia; se oprescu preotii și diaconii de servitiuri lumesci, și diaconulu numai atunci sa siédia mai susu de presbiteri, candu funcțiuneza cá tramisulu Archiereului; din privire la greutáti se modifica Canónele despre tinerea Sinódelorú metropolitane de dóue ori pre anu cu aceea, cá odata sa se tina pre anu in restempulu dela Pasci pâna la finea lui Octobre; — cárcimaritulú se opresce preotimei; precum și speculatiu banali; crestini sa nu manance azimile cele dela evrei, nici sa priméscu doctorii dela ei; ca Episcopii trebie sa fia din tagm'a monachale; celibatulú la preoti se osandesce; nime sa nu se chirotonoséscu de presbiteru inainte de 30 ani, ear de diaconu de 25 ani, ear de ipodiaconu de 20; ca cei siepte diaconi din tempii Apostolilorú s'au pusú numai pentru economi'a obșcescei trebuintie, dar nu pentru slujirea tainelorú, precum se punu diaconii cei de acum; se opresce preotimei a parasi parochi'a, și a trece in alta parochia séu și Episcopia; Episcopii datori suntu a invatiá poporulu in tôte duminicile și serbatorile, dar nu și in streina Eparchia; Simoni'a se osandesce; se opresce umblarea la teatre; preotimea sa póte haine cuvenite tagmei sale; struguri la cuminecatura nu se potú intrebuintiá; la cuminecatura trebie sa se puna in vinu și apa; preoti potú fi și fiii crestiniilorú; nu se iérta Metropolitulu sa-si insusiesca lucrurile repusatului Episcopu séu ale Eparchiei veduvite, ci au a remané acele subt padi'a clerului pâna la venirea noului Episcopu; se intarescu privilegiete

scaunului constantinopolitanu fatia cu cele ale Romei, și tôte cinci scaunele patriarhale se punu in urmatórea ordine: 1 alu Romei, 2, alu Constantinopolei, 3 alu Alessandriei, 4 alu Antiochiei și 5 alu Ierusalimului; despre calugari și manastiri; cei consangeni au a se despárti de nunta; se opresce ajunulu de Sambata afara de un'a (Sambata mare); in posturi infránarea dela óue și brándia, cáci suntu fruptele acelorú dobitoce, care in posturi nu se manánca; in Capele casnice nu se póte saversi hotediu; in contr'a fermecatorilorú și vrájitorilorú; mirenii nu potú invatiá in biserici; se demanda departarea dela sánge și sugrumatu; cártile sánței scripturi și ale sántilorú parinti se oprescu a se vinde, stricá și rumpe, ci a se arde, séu a se pune in locu curatú; nu se iérta casatoria cu fetie eretice; cantarile bisericeseci sa nu se faca cu strigári necuvióse; in curtea bisericeci și in apropierea ei cárcime sa nu fia; copii au a se hotedia, déca este indoiéla pentru hotediarea lorú; despre femei inmorale fatia cu barbatiilorú; a ingenunchiá afara de Duminec'a Rusalilorú se opresce; muierile se supunu pedepsei, care dau burueni otrávitóre și perditóre și cele ce primescu acele; in contr'a rapitorilorú de femei; muierile parasite de barbati din ori și ce cause nu se potú marita, pâna nu se dovedescé mórtea absentului; se pedepsece celu ce va luá siesi de sótia pre cea logodita cu altulu; Archiereulu este daforiu a luá in consideratiune la pedepșiri atátu felulu pecatului cátu și dispusetiunea pecatului. Acestu Sinodu au asediatu 102 Canóne. (Va urma.)

juridice. Sî er' deca numai un'a dintre acele pãrți s'arun tiné de un'a dintre cele siése natiuni ale tieriei, séu deca numai limb'a unei pãrți aru fi usitata in cerculu respectivu de oficiu, — atunci in limb'a acelei'a, — deca inse nici un'a parte nu se tine de ore care-va dintre cele siése natiuni regnicolari, ori limb'a nici a unei pãrți nu este usitata in respectivulu cercu de oficiu, — atunci in limb'a oficiosa a autoritatéi judecatoresci respective politico administrative, si in acést'a limba au apoi de a se face sentintiele séu ori ce resolutiuni precum si subscernerile la instantiele mai inalte.

Representantii de dreptu séu mandatarii pãrtiloru, au dreptulu a se folosi séu de limb'a acestora, séu de cea a oficiului.

Asemenea: in cause criminali, cercetãrile si tóte pertractãrile au a curge in limb'a inculpatului, si in acést'a limba se facu sentintiele si tóte ori ce alte decisiuni, presupunendu ca inculpatulu se tine de un'a ore care-va dintre cele siése natiuni, séu cã limb'a lui nationala e usitata in cerculu respectivu de oficiu; altmintrea in acea limba nationala de tíera usitata acolo, care dupa dechiararea propria a inculpatului o pricepe mai bine.

In casu candu inculpatii fiindu mai multi, aru fi de diferite nationalitati, atunci dupa impregiurãri séu are locu o delegatiune corespundiatóre, séu pe lãnga aplicarea de interpreti jurati, se folosesc limb'a oficiosa a diregatoriei.

Conformu acestoru dispușetiuni se purcede intru ascultarea de martori fia in cause civili fia in cause criminali.

§ 8. Egalitatea nationala pre terenulu de cultu si instructiune — preste totu. Instructiunea nationala cu scopu de cultura si proprietate universale, se dechiarã de chiamare publica a statului. In conformitate cu acést'a, pentru inaintarea ei se dispune atãtu prin mijlócele proprie ale unei si fia-care natiune, cãtu si prin asemenea ajutorare din mijlócele statului.

De aci fia-care natiune regnicolare pentru a jungerea acestui scopu are dreptulu de a se intruni in totalitatea sea séu in parte, a formã asociatiuni publice séu reuniuni private, a fundã totu felulu de institute de invetiamentu si de cultura, a infiintã fundatiuni, si preste totu pentru promovarea culturai si desvoltamentului nationalu in tóte ramurile si in tóte directiunile, a se constitui intr'o universitate nationala, si totu modulu a validitã interesele proprie spirituali si materiali.

§ 9. In specie in scótele populari institutele de invetiamentu, si in comunicatiunile acestora si ale cultului. In tóte scótele populari, in tóte institutele superiori de cultura si instructiune, ale celoru siése natiuni regnicolari, limb'a propria nationala este limb'a instructiunei.

Institutele nationali si respective confessionali de cultu si invetiamentu ale singurateceloru natiuni de tíera suntu de dreptu si intru tóte egali cu asemenea institute publice de statu; in tóte acele, unde se propune istoria pragmatica a tieriei, are a se propune si istoria propria nationala cã studiu obligatu.

Comunitãtfe de cultu si instructiune, autoritãtfe si institutele, precum si tóte reuniunile de cultura ale natiunilor regnicolari, au dreptulu, atãtu in intrulu loru, cãtu si in comunicatiunea esterna cu altele si cu guvernulu si cu autoritãtfe publice, a se folosi de limb'a propria nationala; si guvernulu si autoritãtfe publice le respundu séu le dau resolutiuni numai in aceea-si limba.

§ 10. La universitatea tieriei, la academiile de dreptu, si alte scótle mai inalte séu de mijlocu. La universitatea de tíera din Pest'a pre lãnga ca-

tedrele de invatiatura pentru limb'a si literatur'a fia-cãrei natiuni regnicolari, se voru redicã inca catedre pentru propunerea legiloru in limb'a propria nationala a fia-cãrei natiuni de tíera; docentur'a fiindu libera in acele limbi si pentru orice alte studii, si esamenele putendu-se face in orice care dintre limbile de propunere.

Asemenea regula se va observã si la alte academiile de dreptu, dara numai cu considerare la nationalitãtfe mai bine reprezentate in respectivele pãrți de tíera.

Nu altmintrea in institute publice de statu pentru invetiamentu, fia acele inferiori, de mijlocu, séu superiori, limb'a poporatiunei in alu cãrei mijlocu se afla, se va introduce séu celu putfnu in parte de limba a instructiunei.

Ear in acele pãrți de tíera unde in mijloculu ore-cãrei natiuni regnicolari astfelu de institute lipsescu, ele au de a se infiintã in numeru corespundietoriu 7)

§ 11. G a r a n t i a. Dispușetiunile fundamentali ale acestei legi forméza o parte integrante a constitutiunei; ele se punu sub scutul diplomei de incoronare, si intr'o formula corespundiatóre au a fi susceptibile in aceea si.

§ 12. Dispușetiune executiva. Acést'a lege, in pãrțile ale cãroru realizare nu depinde dela arendarea ordinata in § 2, are numai decãtu — iara in celelalte pãrți, la tempulu seu — a intrã in activitate: si tóte legile séu ordinatiunile anteriori contrarie acestei legi se dechiarã de sterse.

Pest'a 25 Ianuaru 1867.

Varietãti.

* * In septemãn'a acést'a s'a tinutu esamenele semestrali la scótele capitale romãne gr. or. din Resinari.

* * (Recunoscintia publica regimentului romãnu banaticu de granitia). Generalulu Ioane W a y m a n n, fostu in serviciu la regimentulu regimantu, acum' asediatu iu pensiune cã generalu, a indreptatu o scrisóre cãtra colonelulu Stãnoilovic, carele prin ordine dela comand'a regimentului dtto 24 Noem. 1866 Dec. N. 1735, o facu cunoscuta tuturoru compãneloru din acelu regimentu romãnu.

Producemu armatórele: „Cu cuvinte de impartãșire si bucuria sincera voiu exprime sentiementulu inimii mele pentru laud'a pré inalta, ce bravii romãni — de cari avui onóre a me tiné 18 ani si a le fi capu — si-castigara de nou si secerara laure pline de onóre pentru purtarea loru eroica si curagiosa in ultimele batalii fatali. M'a umplutu de mandria laud'a inalta a Inaltiei Sele imperatesci Domnului Archiduce Ernestu, pronunziata ieri in publicu, in fati'a numerosiloru generali ce se infãșiasera la audiintia. Inalti'a Sea lauda purtarea escelinte a regimentului in bataliele sangerose, si facu cã cãtu-va din cei de fatia sa-si castige o judecata mai buna despre granicieri, si desclinitu despre cestu regimentu, ceea ce se lati si mai tare prin o ordine generala aparuta in jurnalele militari si in altele. Cã aderinte fidelu alu braviloru romãni, si la departare me voiu impartãșfi de tóte evenimintele ce voru intempiná, si te rogu stimate amice, cã demnu successoru alu meu la comand'a acestui hãnicu regimentu, te rogu spune tuturoru braviloru romãni salutãrile mele cordiali si impartãșirea mea deplina. . . Cu laurele castigate, odihnéscã cu totii desfetati in cercurile familielor loru, si-si aduca amiute de amiculu loru care acum se departã deocãmdata dar le remãne fidelu si aplecatu. Primesce DTa asecurarea de deschilinit'a mea stima mare, rugandu-te sa exprimi salutarea

7) Manoilovicu vré instructiunea numai intr'o singura limba.

mea cordialã tuturoru domniloru din eroiculu regimentu alu romãniloru, asemenea sa exprimi tuturoru acestoru ostasi bravi cã si de modelu. Sum etc. W e y m a n n m. p. general-maj. „Albin'a.”

Publicarea

baniloru incursi la fondulu Asoc. dela siedintia Comit. Asoc tinuta in 8 Ian. a. c. pâna la siedintia din 5 Fauru 1867.

1. Prin D. proprietariu si Col. Asoc Ioanne P. Maieru in Sasu Reginu s'a tramesu la fondulu Asoc. 20 f. v. a. din care 12 f. suntu pretiulu aloru 20 esempl. din act. ad. gen. V, ear 8 f. pretiulu aloru alte 20 es. din act. ad. gen. VI 20 fl.

Totu cu ast'a ocaziune St. Dsea, a tramesu la fondulu Asoc. o obligatiune urbariala sunatóre despre 100 f. m. c. dimpreuna cu cuponii obvenitori dela 1 Iuliu 1867, facendu-se prin acést'a membru ordinariu pre vicéia alu Asoc. tranne romãne.

2. prin D. Prot. si Col. Asoc. in Deesiu, Ioanne Colceriu s'a tramesu la Asoc. pretiulu aloru 5 esempl. din actele ad. gen. V si VI in suma 5 fl.

3. prin D. c. r. probatoru de minere si Col. Asoc. in Zlatn'a Lazaru Piposiu, s'a tramesu la fondulu Asoc. 1 f. 20 xr. pretiulu aloru 2 esempl. din act. ad. gen. V, si 1 f. 95 xr. pretiulu aloru 4 esempl. din act. ad. gen. VI, sum'a 3 f. 15 xr.

4. prin H. Sea D. Comite supremu alu Albei de susu si Col. Asoc. Augustinu Ladai, s'a tramesu la fondulu Asoc. competent'a rest. deobligata dela mai josu insemnatele Comune din Comitatu Albei de susu in suma de 135 f. si anume:

a) dela Comun. Hegyik (Hidvég) cuantulu obligatu rest. pre an. 1864, 1865 si 1866 cãte 15 f. = 45 f. v. a.

b) dela Com. Arpatak (Arapatak) pe an. 1864, 1865 si 1866 a 10 f. = 30 fl. v. a.

c) dela Com. Erösd pre an. 1864, 1865 si 1866 a 5 fl. = 15 f.

d) dela Com. Nyén pre an. 1864, 1865 si 1866 a 5 f. = 15 f.

e) dela Com. Budille numai pre an. 1864 (odata pentru totdeun'a) 10 f.

f) dela Com. Bkszad pre an. 1864 si 1865 a 5 f. = 10 f.

g) dela Com. Mikoujfalú pre 1864, 1865 a 5 f. = 10 fl. Sum'a 135 f. v. a.

di o suta trei-dieci si cinci floreni in val. a.

5. Prin D. Notariu Consist. si Col. Asoc. in Gherl'a Lazaru Huz'a, s'a tramesu la Asoc. 18 f. si anume:

a) dela Rm. D. Canonicu Stefanu Biltiu tax'a de m. ord. pre anii 1864/5 si 1865/6 10 f.

b) dela D. Asesoru de sedria Nicolau Sustai cã membru nou pre an. 1866/7 5 f.

c) pretiulu aloru 10 esempl. din act. ad. gen. IV. tramese spre vendiare in Iuliu 1865 a 30 xr. 1 es. = 3 fl. Sum'a 18 f. v. a.

6) Deadreptulu la cas'a Asoc. a mai incursu dela siedintia trecuta a Comit. Asoc.

a) dela D. cancelistu in Cetatea de balta Daniilu Tamasiu tax'a rest. de m. ord. pre an. 1864/5 1865/6 a 5 fl. 10 fl.

b) dela D. fiscalu in Muresiu Osiorheiu, Gregoriu de Popu tax'a rest. pre an. 1865/6 5 fl.

c) dela D. c. r. Capitanu Nichit'a Ignatu tax'a pre an. cur. 1866/7 5 fl. v. a.

d) totu dela acestu Domnu pentru cãte 1 esempl. din actele ad. gen. V si VI 95 xr. v. a.

e) dela Ilustr. Sea D. Comite supremu alu Aradului, Georgiu Pop'a tax'a de m. ord. pre an. cur. 1866/7 5 fl. v. a.

Sum'a 25 fl. 95 xr. v. a.

Dela Secretariatulu Asoc. tranne romãne. Sabiu 5 Fauru n. 1867.